

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2019

YEARBOOK

2019

ГОДИНА 10
БРОЈ 14

VOLUME X
NO 14

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2019
YEARBOOK
2019**

**ГОДИНА 10
БР. 14**

**VOLUME X
NO 14**

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY**

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

вонр. проф. Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
проф. д-р Виолета Димова
вонр. проф. Драгана Кузмановска
проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска
проф. д-р Светлана Јакимовска
доц. д-р Ева Ѓорѓиевска

Редакциски одбор

проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Нецати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Цанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Гуришиќ-Бекановиќ – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија
проф. д-р Светлана Јакимовска, доц. д-р Марија Кукубајска, проф. д-р Луси Караниколова-Чочоровска, доц. д-р Ева Ѓорѓиевска, проф. д-р Махмут Челик, проф. д-р Јованка Денкова, доц. д-р Даринка Маролова, доц. д-р Весна Коцева, виш лектор м-р Снежана Кирова, лектор м-р Наталија Поп-Зариева, лектор м-р Надица Негриева, лектор м-р Марија Крстева

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

доц. д-р Ева Ѓорѓиевска

Јазично уредување

Лилјана Јовановска
(македонски јазик)

лектор м-р Биљана Петковска, лектор м-р Крсте Илиев, лектор м-р Драган Донов
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров, Благој Михов

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. фах 201, 2000 Штип Р. Македонија

**YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

For the publisher:

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Editorial board

Prof. Blazo Boev, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Violeta Dimova, PhD

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD — University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD— University of Gazi, Turkey

Prof. Rıdvan Canım, PhD— University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD— University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD— University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD — University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer— University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kkona, PhD— Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD— University Josip Juraj Strosmaer, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD— University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD— Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD— Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD— University Neofit Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA— University of Luxembourg, Luxembourg

Prof. Zuzana Barakova, PhD— University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD— University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Ass. Prof. Marija Kukubajska, PhD, Prof. Lusi

Karanikolova-Cocorovska, PhD, Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut

Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD, Ass. Prof. Darinka Marolova, PhD,

Ass. Prof. Vesna Koceva, PhD, lecturer Snezana Kirova, MA, lecturer Natalija Pop-Zarieva,

MA, lecturer Nadica Negrievska, MA, lecturer Marija Krsteva, MA

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska

(Macedonian language)

lecturer Biljana Petkovska, lecturer Krste Iliev, lecturer Dragan Donev

(English language)

Technical editor

Slave Dimitrov, Blagoj Mihov

Address of editorial office

Goce Delchev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201 2000 Stip, Republic of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

Јазик

Надица Негриевска

ПОТЕКЛОТО НА ПРЕДЛОЗИТЕ ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК

Nadica Negrievska

THE ORIGINS OF PREPOSITIONS IN ITALIAN LANGUAGE 9

Дејан Маролов

ДЕТЕРМИНАЦИЈА И ДЕМАРКАЦИЈА НА ПОИМИТЕ

„МАЛА ДРЖАВА“ И „МАЛА СИЛА“

Dejan Marolov

DETERMINATION AND DEMARCATION OF THE TERMS

“SMALL STATE” AND “SMALL POWER” 17

Даринка Маролова, Марина Христовска

СИНТЕТИЗАМ И АНАЛИТИЗАМ ВО ГЕРМАНСКИОТ И

ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Darinka Marolova, Marina Hristovska

SYNTHETISM AND ANALYTISM IN GERMAN AND

MACEDONIAN LANGUAGE 29

Култура

Ана Витанова-Рингачева

ШАМАНИСТИЧКИ РЕЛИКТИ ВО

РУСАЛИСКИОТ ОБРЕДЕН КОМПЛЕКС

Ana Vitanova-Ringacheva

SHAMANIC RELICS IN

RUSSAL RITUAL COMPLEX 37

Krste Iliev, Natalija Pop Zarieva, Marija Krsteva, Dragan Donev

THE ORIGINS OF THE SEVEN DEADLY SINS 49

Книжевност

Marija Krsteva, Dragan Donev, Kristina Kostova

OUTLINE OF FICTIONAL APPROPRIATIONS OF

F. SCOTT AND ZELDA FITZGERALD 57

Наташа Сараfoва

ЖЕНАТА ВО САЈБЕР-ПРОСТОРОТ

Natasa Sarafova

WOMEN IN CYBERSPACE 61

Наталија Поп Зарева, Крсте Илиев, Драган Донеv

ДРАКУЛА НА БРАМ СТОКЕР: СУЕВЕРИЕ ИЛИ РЕЛИГИЈА?

Natalija Pop Zarieva, Krste Iliev, Dragan Donev

BRAM STOKER'S DRACULA: SUPERSTITION OR RELIGION? 69

Методика

Neda Radosavlevikj, Hajrulla Hajrullai
ENHANCING LEARNING AUTONOMY IN AN ESP CLASS BY USING
LMS GOOGLE CLASSROOM 77

Марија Тодорова
НАСТАВАТА ПО ШПАНСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК ВО
РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
Marija Todorova
TEACHING SPANISH AS A FOREIGN LANGUAGE IN THE
REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA 85

Весна Коцева
РЕАКТИВНА ИМПЛИЦИТНА НАСТАВА НАСПРОТИ
ДИРЕКТНА ДЕДУКТИВНА ПРОАКТИВНА ЕКСПЛИЦИТНА НАСТАВА
Vesna Kocева
REACTIVE IMPLICIT INSTRUCTION VS.
DIRECT DEDUCTIVE PROACTIVE EXPLICIT INSTRUCTION 93

Марија Тодорова
МЕЃУКУЛТУРНИ РАЗЛИКИ ВО ВЕРБАЛНАТА И
НЕВЕРБАЛНАТА КОМУНИКАЦИЈА
Marija Todorova
INTERCULTURAL DIFFERENCES IN VERBAL AND
NONVERBAL COMMUNICATION 103

Прилози

Ева Ѓорѓиевска
АМЕРИКАНСКИ ПРЕДАВАЊА ОД ИТАЛО КАЛВИНО
Eva Gjorgjievska
AMERICAN LECTURES BY ITALO CALVINO 113

СИНТЕТИЗАМ И АНАЛИТИЗАМ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Даринка Маролова¹, Марина Христовска²

¹Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
darinka.marolova@ugd.edu.mk

²Филолошки факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје
marina.talevska@gmail.com

Апстракт: Во групата на флексивни јазици според типолошката класификација, германскиот се третира како синтетички, а македонскиот, како аналитички јазик. Поле на истражување на овој научен труд е деталната корелација синтетизам наспроти аналитизам, поткрепени со примери од германскиот и од македонскиот јазик, земајќи го предвид морфолошкиот критериум. Цел на истражување е да се одреди степенот на синтетизам, односно на аналитизам, кои се присутни во овие два јазика и да се докаже дека нема чисто синтетички, односно чисто аналитички јазици. Имено, во германскиот јазик преовладуваат синтетички форми, иако веќе поодамна е почната тенденцијата кон аналитизам, а во македонскиот преовладува аналитизмот, но постојат и остатоци од некогашните синтетички форми.

Клучни зборови: *типолошка класификација, флексија, синтетизам, аналитизам*

SYNTHETISM AND ANALYTISM IN GERMAN AND MACEDONIAN LANGUAGE

Darinka Marolova¹, Marina Hristovska²

¹Faculty of Philology, Goce Delchev University, Shtip
darinka.marolova@ugd.edu.mk

²Faculty of Philology, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje
marina.talevska@gmail.com

Abstract: In the group of flexible languages according to the typological classification, German is considered as a synthetic, and Macedonian is considered as an analytic language. Research field of this paper is the detailed correlation between synthetism versus analytism, by using examples from German and Macedonian, taking into consideration the morphological criteria. Purpose of the research is to determine the degree of syntheticism or analyticism present in both languages and to prove that there are no purely synthetic or purely analytic languages. Namely, in German prevail the synthetic forms, although the tendency towards analyticism has begun a long time ago, and in Macedonian prevail the analytism, but there are remnants of former synthetic forms.

Key words: *typological classification, inflection, syntheticism, analytism*

Вовед

Според добро познатата типолошка класификација, јазиците се разгледуваат од аспект на сличностите во граматичката структура, односно средствата со кои се

изразуваат граматичките односи во јазикот, затоа некаде се среќава оваа класификација под називот морфолошка класификација. Според неа постојат: флексивни, аглутинативни, коренски и полисинтетички јазици.

Флексивни јазици се јазиците од индоевропското семејство и кај нив флексијата се јавува како тип морфолошко средство. Со други зборови, граматичките морфеми се прилепуваат на лексичката морфема. Според досега најприфатената класификација, овие јазици се делат на синтетички и аналитички.

Аглутинативните јазици се јазици со афикси, лепенки, додатоци на зборот како тип на морфолошко средство. Овде лексичките и граматичките морфеми чинат еден збор, а во рамките на зборот тие се јасно одделени. Овде спаѓаат турскиот, унгарскиот и др.

Кај коренските јазици, како тип морфолошко средство се јавува коренот. Овде зборовите се неменливи, а граматичките односи се изразуваат на други начини, не со наставки. Овде спаѓаат кинескиот и виетнамскиот јазик.

Кај полисинтетичките јазици како тип морфолошко средство се смета зборовната компонента. Овде нема разлика меѓу зборот и реченицата, туку овде се формираат еден вид сложенки од повеќе лексички морфеми комбинирани со граматички морфеми. Овде спаѓаат северноамериканските индијански јазици и ескимскиот јазик.

Меѓу првите теоретичари на морфолошката типологија се Аугуст Вилхелм Шлегел (1767 – 1845), Вилхелм фон Хумболт (1767 – 1835) и Едвард Сапир (1884 – 1939). Сапир (Sapir, 1921) ја редуцира морфолошката типологија на два параметра: 1. Степен на фузија на афиксите еден со друг и со коренот, според што разликува изолирани (аглутинативни) и фузивни¹ јазични типови. 2. Степен на синтеза на составните делови на реченицата на повеќе или помалку комплексни зборови, според што разликуваат аналитички², синтетички и полисинтетички јазични типови.

Поаѓајќи од јазичните карактеристики како изолирани, аглутинативни или флективни, Гринберг (Greenberg, 1960) развил десет мерила за изразување на морфолошки и синтаксички карактеристики, со кои што може точно да се измери степенот во кој еден јазик покажува одредена карактеристика. Најпознатото мерило е т.н. „индекс на синтеза“, со кој бројот на морфемите на еден текст се доведува во релација со бројот на зборовите, во кои се појавуваат овие морфеми. Така, овој индекс се протега од еден екстрем на потполно изолирани јазици, каде сите морфеми се слободни до ситуација кога сите граматички релации помеѓу морфемите се морфолошки реализирани и тогаш говориме за екстремна полисинтеза, т.е. за полисинтетички јазици. Овој концепт понатаму бил доразвиен од Алтман и Лефелд (Altmann/Lehfeld, 1973), со што подоцна продолжил и Силински (Silintsky, 1993), кој истражувал и други јазици и испитувал нови јазични мерила за класификација на јазиците.

¹ „Фузивни“ е нов поим за флективни. Со тоа се редуцира полисемијата на изразот флективни. Истовремено она што е суштинско за поимот флективни, се редуцира на некој надворешен аспект, имено замаглување на границите помеѓу морфемите, т.е. помеѓу коренот и граматичките морфеми.

² Традиционалниот термин „аналитички“ е реинтерпретиран од „изолирани“. Со тоа се поставува традиционалниот концепт на аналитичко-флективниот тип. Изолираните конструкции преку граматикализација делумно се однесуваат на аналитичките конструкции (од нив всушност се разликуваат само во некој степен. Во друг дел се флектираат граматички формативи на аналитичките конструкции, што на ниту на еден начин не е компатибилно со изолираниот тип.

Бидејќи корпусот на истражување на овој труд е ограничен на германскиот и на македонскиот јазик, како флексивни јазици кои спаѓаат во индоевропското семејство според погоре опишаните поделби, во однос на морфолошкиот критериум поле на интерес на овој научен труд е деталната корелација синтетизам наспроти аналитизам во овие два јазика. Цел на истражувањето е притоа да се одреди степенот на синтетизам, односно аналитизам, присутни во наведените јазици и да се покаже дека не постои строго разграничување на овие два ентитета во јазиците.

Синтетизам наспроти аналитизам

Појмовниот пар синтетички – аналитички во јазичниот опис бил воведен од страна на Шлегел (Schlegel) на почетокот на 19 век. Улрих (Ulrich, 1972) синтетизмот го дефинира како особина на еден јазик, во кој синтаксичките релации помеѓу зборовите се изразени со збороформи преку врзани морфемии (најчесто наставки), за разлика од аналитичкиот јазичен тип, во којшто истите релации се изразуваат со самостојни зборови (член, замена, предлог), на пр.: лат. *gadio* = гер. *mit dem Schwert*; лат. *amaverunt* = гер. *sie haben geliebt*.

Според тоа, синтетички се оние методи каде што во еден збор истовремено се изразуваат како дел од неговата содржина и неговите граматички определби. Ова може да се случува или со промени во внатрешноста на зборот (аблаут или умлаут) или со претставување или продолжување на граматичките афикси.

Аналитички, наспроти тоа се оние форми, кај коишто значењето на зборот и изразувањето на граматичките определби се искажува со различни зборови. Пр.: лат. *portabor* како синтетичка форма наспроти германскиот превод *ich werde getragen* како аналитичка форма. Термините синтетички и аналитички означуваат како поединечни форми, така и јазици, во коишто доминираат овие методи, што значи дека овие поими се употребуваат како ознака за јазични типови. Во сите индоевропски јазици се случува еден долгорочен процес на премин од синтетички кон аналитички јазичен тип, којшто е во доста напредна фаза. Така од синтетичкиот латински јазик се развиле видно поаналитичките романски јазици, а од синтетичкиот германски денешниот германски јазик³ и англискиот, при што германскиот пројавува поизразен синтетизам од англискиот.

Денес со брзиот развој и интерференцијата на јазиците веќе и не може да се зборува за чисто синтетички или чисто аналитички јазици. Така на пр., во германскиот јазик преовладуваат синтетички форми, иако веќе поодамна почната е тенденција кон аналитизам, а во македонскиот преовладуваат аналитички форми, со што се карактеризира јазикот како аналитички, но и ден-денес и во македонскиот постојат остатоци од некогашните синтетички форми. Подолу ќе ги разгледаме и двата типа во рамките на двата јазика кои се во доменот на нашиот интерес.

Синтетизам и аналитизам во германскиот јазик

Како што видовме погоре, германскиот според индексот на синтеза тендира кон синтетички тип и тоа пред сè врз основа на следниве јазични карактеристики:

³ Германските јазици (germanische Sprachen) се гранка на индогерманското јазично семејство, од кое се создале 15 јазици. Денешниот германски јазик (deutsche Sprache) е еден од тие јазици.

падежниот систем (и тука постои стремеж кон аналитизам на формата, има остатоци на падежниот маркер само кај генитив машки и среден род и кај датив множина, додека во сите други форми самата именка не носи никакво морфолошко средство за означување на падежот, информацијата за тоа ја носи детерминативот кој е препозитивен и е во конгруенција со именката, што значи може да се зборува за силно изразен синтетизам токму во таа цврста, силно обусловена релација помеѓу членот и именката); потоа, при образувањето на презенс и претеритум (*ich trage / ich trug*); граматикализација и проширување на умлаутот; надградба и стабилност на множинските форми; претопување на препозициите со членот *in dem = im*; конјунктив кај силните глаголи; генитивен атрибут и сл., но пред сè кај повеќечлените сложени зборови (композиции) и афиксоиди.

Со историскиот развој и низа јазични промени веќе од 11 век силно е започнат процесот на премин кон аналитички јазични форми. Тоа се должи на слабеење на вокалите во финална позиција, со што тие ја губат значенската функција во рамките на парадигмата на флексијата, пр. вокалите (*a, e, i, o, u, ê, î, ô*) ослабеле во Schwach-Laut.⁴ Причина за овој процес е преминот на слободниот акцент во иницијален, што понатаму ќе издејствува и други граматички промени кои тендираат кон развој на аналитички јазичен систем.⁵

Синтетизам и аналитизам во македонски јазик

Кога би зборувале за овој сооднос во денешниот стандарден македонски јазик, според принципот по кој зборувавме за овие феномени во германскиот, лесно можеме да констатираме дека во македонскиот јазик видно преовладуваат аналитизмот и аналитички методи на формо- и зборообразувања, но со тоа не се исклучува фактот дека и во македонскиот јазик кај некои граматички времиња, а особено во системот на заменките и постпозитивниот член присутни се синтетички форми.

На пр. синтетички начин на образување е присутен при образувањето на сегашно време (*одам, одиш*), минато определено свршено (*седнав, седна*), минато определено несвршено време (*седев, седеше*) и во императивот (*дојди, дојдете*), додека, пак, минато неопределено време (*сум дошол, си дошол*), идно време (*ќе одам, ќе одиш*), минато-идно време (*ќе одев, ќе одеше*), предминато време (*бев дошол, беше дошол*), можен начин (*би дошол*), пасив (*се прикажува, се чита*) се образуваат на аналитички начин.

При изразувањето на именските односи во реченичната конструкција во македонскиот јазик јасно е отсуството на некогашниот падежен систем и негова замена со предлошки конструкции. Овој процес, според Конески (1986), започнал во 15 век и сè уште трае, како резултат на извесни фонетски промени, но дотолку повеќе

⁴ Глас, кој од аспект на артикулацијата и акустиката се наоѓа во вокален трапез во средината помеѓу другите вокали. Во германскиот тој се наоѓа во редуцирани слогови во зборови како *gehen*.

⁵ Пр. образување на формите со корен и флексија, појава на јака и слаба деклинација (вокална и консонантна), преземање на падежот од страна на членот и други придружни зборови, појасно изразување на категоријата број (поизразена разлика помеѓу еднина и множина), тенденција кон замена на генитивниот атрибут со предлошка дативна конструкција итн. *gelegen* и се транскрибира со *э* ; ненагласено германско *-e-* (освен во странски зборови). изразување на категоријата број (поизразена разлика помеѓу еднина и множина), тенденција кон замена на генитивниот атрибут со предлошка дативна конструкција итн.

поради територијалното влијание од страна на балканските јазици.⁶ Од некогашните седум падежи (номинатив, акузатив, датив, генитив, локатив, инструментал и вокатив) денес во македонскиот јазик е присутен само вокативот, кој има ограничена примена. Високо изразен синтетизам денес постои кај заменскиот систем, кај којшто со потполно право можеме да зборуваме за номинатив, акузатив и датив, иако и тука присутна е тенденција кон аналитизам.

Образувањето на сложените зборови е поле каде што најмногу може да дојде до израз синтетичноста, односно аналитичноста на еден јазик. Така, во македонскиот јазик е евидентно присуството на сложени зборови, иако фонолошкиот јазичен систем, а пред сè третосложниот акцент не отвора можност за нивно активно и непречено образување (сп. Симоска, 2010, стр. 128). Така, тие се ограничуваат единствено на два члена, и се најчесто навлезени во македонскиот јазик од литературниот жанр пр. *ороводец, оревокршачка, очевидец, срцебиење* и сл., а не ретко се заемки од други јазици кои низ јазичниот развој се адаптирале на јазичниот систем (пр. *клима-уред, кафе-пауза, тач-скрин, прес-конференција* и сл.). Па, поради ваквата опструкција, евидентна е нужноста од употреба на фрази, придавски конструкции, предлошки конструкции и сл., каде најсилно се потврдува аналитичкиот карактер на македонскиот јазик. Пр. *сончева енергија, вода за пиење, агенција за вработување, странски инвестиции* и сл.

Заклучок

За крај може да се заклучи дека меѓу синтетизмот и аналитизмот во јазиците не постои реска граница бидејќи не постојат чисто синтетички, односно чисто аналитички јазици. Ова го согледаваме врз основа на анализа на примери од германскиот и од македонскиот јазик и може да се каже дека, иако во германскиот јазик, за кој се вели дека е синтетички јазик, преовладуваат синтетички форми, веќе поодамна е почната тенденцијата кон аналитизам, а, пак, во македонскиот иако преовладуваат аналитичките форми, и се смета дека е ова аналитички јазик, сепак постојат и остатоци од некогашните синтетички форми.

Во контекст на ова се некои понови лингвистички истражувања кои доаѓаат до поинакви сознанија од она што е општо познато и прифатено кај морфолошката класификација на јазиците. Имено, едно истражување на Кели (Keliĥ, 2011) извршено на словенските јазици: руски, словенечки, словачки, македонски и бугарски, ги класифицира македонскиот, рускиот и бугарскиот јазик како синтетички јазици, наспроти словенечкиот и словачкиот кои се помалку синтетички од првите, односно се аналитички, што е сосема спротивно на класификацијата за која зборувавме погоре, која македонскиот го третира како аналитички јазик, што пред сè се должи на губењето на падежниот систем. Кели како основен критериум при текстуалната паралела што ја прави, и тоа на два романи од руски јазик⁷, преведени кон останатите

⁶ Во современата лингвистика на 20 век, посебно на онаа што ги изучува европските јазици, посебно внимание се обрнува на Балканскиот јазичен сојуз. Според нашиот познат лингвист Петар Хр. Илиевски (1988), во центарот на овој сојуз се македонскиот, бугарскиот, ароманскиот и меглено-влашкиот јазик. Малку подалеку од нив се романскиот, (ново) грчкиот и албанскиот јазик, а на периферијата се југоисточните српски говори, српскиот јазик и турскиот. Понатаму во литературата за Балканскиот јазичен сојуз Асенова (1989) говори за заеднички системски појави наречени балканизми. (преземено од Николовска, 2012)

⁷ Првиот роман е “*Как zakaljalas stal*” од N.Ostrovskij, а вториот е “*Master i Margarita*” од M. Bulgakov

четири јазика, ја зема должината на зборот, односно бројот на морфеме содржани во зборот. Воедно и самиот „индекс на синтеза“ на Гринберг (Greenberg, 1960, str. 187) се базира токму на должината на зборот. Според него, еден јазик се карактеризира како аналитички кога просечната должина на зборовите во тој јазик изнесува од 1,00 до 1,99 морфеме. Кога просечната должина на зборовите во некој јазик изнесува помеѓу 2,00 и 2,99 морфеме се работи за синтетички јазик, а над 3,00 веќе станува збор за полисинтетички јазик. Притоа по извршената анализа и на двата корпуса Кели доаѓа до истиот резултат: македонскиот со највисок индекс на синтеза, односно просечна должина на зборот од 2,48 морфеме се покажа како најсинтетички од петте анализирани словенски јазици. По него следува бугарскиот, кој исто така во општата класификација важи за аналитички јазик, па потоа рускиот и на крај словачкиот и словенечкиот кои се поблиску до аналитичките јазични типови. Она што кај македонскиот и бугарскиот јазик придонесува до зголемен број морфеме е постпозитивниот определен член, што всушност претставува типично синтетичка одлика кај јазиците.

Па, затоа наместо кон разграничување и дефинирање на синтетичките наспрема аналитичките јазици, лингвистиката треба оди во насока на детерминација на степенот на аналитичност, односно, синтетичност, затоа што тие се повеќе или помалку присутни во сите флексивни јазици.

Користена литература

- [1] Altmann, G./Lehfeld, W. (1973). *Allgemeine Sprachtypologie*, München, Fink.
- [2] Greenberg, H. J. (1960). “A quantitative approach to the morphological typology of languages”. In: *International journal of American Linguistics*, Band 26: 178–194.
- [3] Конески, Б. (1986). *Историја на македонскиот јазик*, Скопје, Култура.
- [4] Николовска, В. (2012). *Македонски јазик со култура на изразувањето*, Штип, Универзитет „Гоце Делчев“, 15–17, 19–25.
- [5] Sapir, E. (1921). *Language. An Introduction to the Study of Speech*, New York, Harcourt, Brace.
- [6] Silintsky, G. (1993) “Typological indices and language classes, a quantitative Study“. In: Gabriel Altmann (Hrsg.) *Glottometrika*, Band 14, Trier, Wissenschaftler Verlag, 139-160.
- [7] Симоска, С. (2010) *Контрастивни проучувања; Сложените именки во германскиот и во македонскиот јазик*, Скопје, Филолошки факултет, „Блаже Конески“.
- [8] Ulrich, W. (1972) *Wörterbuch, Linguistische Grundbegriffe*, F.Hirt:141.
- [9] https://homepage.univie.ac.at/emmerich.kelih/wp-content/uploads/p2011_Kelih_Polyslav_14_analytismus_synthetismus_slawische_sprachen_final.pdf, 02.09.2019

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК 2019